Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto
00102 Eduskunta

Hätäkeskuslaitoksen kuuleminen aiheesta; VNS 5/2016 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta teemana valtiontalouden ja kehysten näkökulma

HAK; Hätäkeskuslaitoksen lausunto valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle Valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta

Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto on pyytänyt 24.5.2016 Hätäkeskuslaitokselta kirjallista asiantuntijalausuntoa Valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta (VNS 5/2016 vp) teemana valtiontalouden ja kehysten näkökulma. Lisäksi pyydetään lausuntoa lisärahoitustarpeesta sekä arviota siitä, mitä tapahtuu jos rahoitusta ei löydy.

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstömäärää on vähennetty vuosien 2011 - 2015 välisenä aikana 763 henkilöstä noin 600:aan. Hätäkeskuslaitos joutuu edelleen tekemään vuosina 2016–2017 sopeutustoimia sekä lykkäämään investointeja. Vuodesta 2017 alkaen nykyinen määrärahakehys aiheuttaa paineita vähentää henkilöstöä edelleen ja heikentää palveluiden tasoa nykyisestä.

Sisäisen turvallisuuden selonteko ja hätäkeskustoiminta

Sisäisen turvallisuuden selonteossa nostetaan kehyskaudelle sisäministeriön hallinnonalan tärkeimmiksi toiminnan näkökulmiksi tilannekuvan merkityksen korostuminen pysyvästi muuttuneessa toimintaympäristössä, turvallisuuden merkitys kaikkien tehtävien ratkaisujen keskiössä, henkilöstön merkityksen korostuminen toiminnassa, sopeuttamisen välttämättömyys sekä poliittista linjausta vaatien priorisointien tunnistaminen.

Hätäkeskuslaitos on hätätilanteissa tiedonkulun keskipiste ja yhteiskunnan kriisinsietokyvyn kannalta keskeinen taho. Hätäkeskustoiminnan merkitys yhteiskunnan turvallisuustoimijana korostuu erityisesti kolmessa ensimmäisessä kohdassa. Hätäkeskustoiminta tuottaa muiden hälytysviranomaisten käyttöön reaaliaikaista turvallisuustilannekuvaa sekä takaa kansalaisten turvallisuudentunteen ja luottamuksen säilymisen yhteiskunnassa. Lisäksi päivystyshenkilöstön korkea ammattitaito mahdollistaa hälytysviranomaisten tarkoituksenmukaisen ja oikea-aikaisen käyttämisen. Keskinäisriippuvuus hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten osalta on merkittävää.

Sisäisen turvallisuuden selonteon kohdassa 2 "Suorituskyvyn kehittäminen" nostetaan hätäkeskustoiminnan tulevaisuuden kehittämiskohteiksi

Osoite | Address
Hätäkeskuslaitos
PL 112, FI-28131 PORI

Nödcentralsverket
PB 112, FI-28131 BJÖRNEBORG

Puhelin | Telefon
+358 (0)295 480 112

Faksi | Telefax
+358 (0)295 411 800

E-mail
hatakeskuslaitos@112.fi

etunimi.sukunimi@112.fi
forstnamn.efternamn@112.fi

www.112.fi

häiriöttömän hätäkeskustoiminnan turvaaminen sekä hätäkeskustoiminnan yhteistyöprosessien kehittäminen.

Toimintaympäristön haasteet edellyttävät, että hätäkeskustoimintaa edelleen uudistetaan ottamalla käyttöön verkottunut toimintamalli. Tavoitteena on luoda järjestelmä, jossa hätäkeskukset ja hätäkeskuspalveluita käyttävät viranomaiset toimivat yhtenä kokonaisuutena tietoteknisiä sovelluksia hyödyntäen. Verkottuneen toimintamallin avulla kyetään osittain vastaamaan määrärahakehyksen pienentymisen aiheuttamaan henkilöstövajeeseen, kun eri toimipisteissä työskentelevien päivystäjien työpanosta pystytään hyödyntämään tehokkaammin koko verkostossa hätäkeskuspalveluiden tuottamiseen hädässä olijoille ja hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten hälytysyksiköille. Tämä tukee osaltaan kansallista valmiutta ja kriisinsietokykyä.

Hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten yhteistoimintaa ja toiminnan vaikuttavuutta voidaan lisätä edistämällä hätäkeskusten, viranomaisten tilanne- ja johtokeskusten sekä kenttäorganisaatioiden välistä yhteistoimintaa. Yhteistoiminnan edellytyksenä ovat myös yhteiskäyttöisten tietojärjestelmien yhteensovittaminen ja viranomaisten yhteinen kehitystyö sekä tietoverkkojen ja niiden palvelujen riittävä saatavuus kaikissa tilanteissa.

Uusien yhteiskäyttöisten tietojärjestelmien (ERICA ja KEJO) käyttöönotot vuodesta 2016 alkaen sekä valtakunnallinen verkottunut toimintamalli luovat mahdollisuuden viranomaisten uusien toimintatapojen ja -mallien kehittämiselle.

Hätäkeskuslaitoksen tulevien vuosien määrärahat ja lisärahoitustarve

Valtioneuvoston selonteko (VNS 3/2016 vp) julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2017–2020 mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen määrärahat tulevat laskemaan suunnitteluvuosien aikana tämän vuoden n. 52,5 miljoonasta eurosta alle 50 miljoonaan euroon. Tulevien vuosien määrärahojen supistuminen tulee todennäköisesti merkitsemään Hätäkeskuslaitoksen henkilöstömäärän vähentämistä nykyisestä 600 tasosta alle 540. Tämän lisäksi samaan aikaan uuden hätäkeskustietojärjestelmän sekä valtiohallinnon yhteisten ICT-ratkaisujen, kuten TUVE-palveluiden, mukanaan tuomat käyttö- ja ylläpitokulut tulevat nousemaan merkittävästi.

Sisäisen turvallisuuden selonteossa on todettu että nykymuotoinen hätäkeskustoiminta edellyttäisi Hätäkeskuslaitokselle vähintään 600 - 630 henkilötyövuoden tasoa tulevaisuudessa. Hallintovaliokunta on lausunnossaan (HaVL 16/2016 vp - VNS 3/2016 vp) arvioinut hätäkeskustoimintaan tarvittavat resurssit samansuuruisiksi. Lisäksi Hallintovaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen että hätäkeskustoiminnan resursoinnissa tulisi entistä enemmän huomioida toiminnan luonne varautumisnäkökulmasta eikä mitoittaa resursseja normaaliajan kuormituksen perusteella.

Osoite | Address
Hätäkeskuslaitos
PL 112, FI-28131 PORI

Nödcentralsverket
PB 112, FI-28131 BJÖRNEBORG

Puhelin | Telefon
+358 (0)295 480 112

Faksi | Telefax
+358 (0)295 411 800

E-mail
hatakeskuslaitos@112.fi

etunimi.sukunimi@112.fi
forstnamn.efternamn@112.fi

www.112.fi

Tämän tason saavuttaminen tarkoittaisi Hätäkeskuslaitoksen määrärahoihin 3,5 - 5,5 miljoonan euron vuosittaista korotusta.

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstömäärän vakiinnuttaminen esitetylle tasolle vaatii myös muutoksia hätäkeskuspäivystäjäkoulutukseen. Nykyisellään hätäkeskuspäivystäjäkurssilta valmistuu vuosittain noin 20 henkilöä. Tällä määrällä ei kyetä kattamaan Hätäkeskuslaitoksen normaalia vuosittaista henkilöpoistumaa, joka on noin 30. Viime vuoden aikana tapahtuneet muutokset poliisin työvoimantarpeessa sekä poliisikoulutukset uudistus ovat omalta osaltaan entisestään vaikeuttaneet Hätäkeskuslaitoksen rekrytointeja. Poliisikoulutuksen saaneita henkilöitä ei ole enää hakeutunut viraston palvelukseen. Lisäksi nykyinen koulutusjärjestelmä ei kykene riittävästi vastaamaan Hätäkeskuslaitoksen tarpeisiin kaksikielisistä hätäkeskuspäivystäjistä. Koulutusmääriä sekä koulutusmuotoja tulisi kehittää entistä joustavammiksi, jotta viraston vaikeutunut rekrytointitilanne ja kaksikielinen palvelukyky saataisiin turvattua.

Sopeutusten vaikutukset Hätäkeskuslaitoksen ja hätäkeskuspalveluja käyttävien viranomaisten toimintaan

Nykyisellä päivystyshenkilöstön määrällä todennäköisesti kyetään vuonna 2016 saavuttamaan virastolle asetetut tulostavoitteet vastausaikojen osalta. Viime vuonna tulostavoiterajat kuitenkin alittuivat lähes kaikissa keskuksissa kesäkaudella johtuen kausivaihtelusta ja lomakauden aiheuttamasta vähenemisestä päivystyshenkilöstön määrässä. Mikäli päivystyshenkilöstöön kohdistuu lisää vähennyksiä seuraavina vuosina, kesäkaudesta ja kiireajoista ei enää tulla selviämään toiminnan luonteen ja merkityksen vaatimalla tasolla. Lisäksi häiriöiden ja ruuhkatilanteiden määrä lisääntyisi selvästi. Vuosien 2016 - 2017 osalta palvelutason säilyttämiselle tuo haasteita lisäksi uuden hätäkeskustietojärjestelmän käyttöönotto ja sen vaatimat mittavat koulutukset.

Hätäkeskuslaitoksen pienenevät määrärahat tulevat vaikuttamaan viraston kykyyn osallistua viranomaisyhteistyöhön, hallinnonalan tutkimustoimintaan, hankeyhteistyöhön, toiminnan kehittämiseen, viestintään, raporttien ja lausuntojen tuottamiseen, riskienhallintaan sekä tekniikan ylläpitoon.

Hätäkeskuksesta alkava 112-ketju vaikuttaa suoraan kansalaisille tarjottaviin poliisin, sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen palveluihin. Yleinen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito, omaisuus- ja henkilövahinkoihin reagoiminen sekä hoitotoimenpiteiden alun nopeuttaminen ehkäisevät viivästyksistä aiheutuvia kustannuksia. Hätäkeskuslaitoksen tehtävien käsittelyn tehokkuudella, onnistuneella riskinarviolla ja laadukkaalla hälytysresurssien käytöllä parannetaan eri viranomaisten toiminnan tuloksellisuutta. Hätäkeskuslaitoksen antamien kiireellisten tukipalveluiden tehokkuus edesauttaa työturvallisuutta ja tiedonkulkua mm. väestön varoittamista vaativissa tilanteissa. Kyky varautua erilaisiin normaaliolojen

Osoite | Address
Hätäkeskuslaitos
PL 112, FI-28131 PORI

Puhelin | Telefon
+358 (0)295 480 112

E-mail
hatakeskuslaitos@112.fi

Nödcentralsverket
PB 112, FI-28131 BJÖRNEBORG

Faksi | Telefax
+358 (0)295 411 800

etunimi.sukunimi@112.fi
forstnamn.efternamn@112.fi

www.112.fi

häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, heijastuu huomattavassa määrin kokonaisturvallisuuteen.

Laadukas hätäkeskustoiminta on jatkossakin perusedellytys muiden toimialojen kenttäresurssien riittävyydelle. Vuositasolla lähes kahden miljoonan hätäilmoituksen hoitaminen ilman viranomaisten hälyttämistä on oleellinen osa koko auttamisen ketjun toimintaa.

Lopuksi

Tulevien vuosien pienenevät määrärahat uhkaavat koko suomalaista hätäkeskustoimintakonseptia, joka on kansainvälisesti palkittu sekä ollut esimerkkinä monelle muulle maalle hätäkeskustoiminnan kehittämisessä. Lisäksi hätäkeskustoiminnan häiriöillä on suorat vaikutukset muiden viranomaisten hälytyspalveluiden sujuvuuteen sekä kansalaisten turvallisuuden tunteeseen.

Hätäkeskuslaitoksen johtaja Martti Kunnasvuori

Johtaja, ohjaus ja ennakointi Teemu Lehti

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Hätäkeskuslaitos 31.05.2016 klo 08:59. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet Hätäkeskuslaitoksen esitys

Jakelu Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto, sanna.turpeinen@eduskunta.fi

Tiedoksi Marko Nieminen
Jukka Aaltonen

Osoite | Address
Hätäkeskuslaitos
PL 112, FI-28131 PORI

Nödcentralsverket
PB 112, FI-28131 BJÖRNEBORG

Puhelin | Telefon
+358 (0)295 480 112

Faksi | Telefax
+358 (0)295 411 800

E-mail
hatakeskuslaitos@112.fi

etunimi.sukunimi@112.fi
forstnamn.efternamn@112.fi

www.112.fi